

Huiszwaluw (*Delichon urbicum*) 2019 in Gemeente Bergeijk

Ambassadeur zwaluwen: Gemeente Bergeijk is sinds 2012 ambassadeur van 5 zwaluwen: de boerenzwaluw, de huiszwaluw, de oeverzwaluw, de gierzwaluw en de nachtzwaluw. Dit onderzoek treft alleen de huiszwaluw, waarvan al jaren, wellicht ca 15 jaar, geen gegevens van het aantal nesten bekend zijn welke in de gemeente Bergeijk voorkomen. Een onderzoek leek mij op zijn plaats. De overige zwaluwen zijn hierbij niet opgenomen.

Korte beschrijving huiszwaluw (gegevens van SOVON Vogelonderzoek Nederland): De eerste huiszwaluwen verschijnen eind maart, maar de meerderheid komt aan in april en mei. De doortrek piekt in mei en loopt door tot in juni, maar is alleen langs de kust op sommige dagen (met zuidoostenwinden) opvallend. De wegtrek begint in augustus en kent een hoogtepunt eind augustus en begin september. Een maand later passeren de laatste vogels. Vergeleken met enkele tientallen jaren geleden komen huiszwaluwen in het voorjaar vroeger aan, maar verlaten ze ons land ook eerder in het najaar.

Broedtijd: Huiszwaluwen broeden in Nederland vrijwel uitsluitend aan gebouwen en bruggen. Ze zijn het talrijkst in de omgeving van meren, plassen en rivieren. De landelijke aantallen namen sinds ongeveer 1970 (mogelijk 'n half miljoen broedparen!) sterk af. De soort verdween in deze periode uit nagenoeg alle grote steden, terwijl de aantallen in dorpen en kleine steden onder druk stonden. Sinds de eeuwwisseling vertonen de aantallen enig herstel. De trend wordt, anders dan bijvoorbeeld bij de oeverzwaluw, niet rechtstreeks aangestuurd door de neerslag in de Sahel, want de huiszwaluw overwintert namelijk zuidelijker in Afrika.

Telmethode: Tellen kan gedurende de gehele dag, door het hoogste aantal gelijktijdig bezette nesten in periode 15 juni-15 augustus aan te houden. Minimaal eenmaal de nesten in aanbouw en bewoonde nesten in deze periode tellen. Men dient wel een fusieafstand van 300 meter per kolonie aan te houden. Nestbouw kan in droge periode opmerkelijk lang duren (tot 18 dagen). Door verstoring kunnen verplaatsingen optreden. Nieuwe broedsels vinden plaats op een andere plek of in een reeds bestaand nest. Bewoonde nesten herkenbaar aan goede conditie, in- en uitvliegende oude vogels of al dan niet uit de nestopening kijkende jongen (uitwerpselen onder de nesten). Soms ook in kunstnesten broedend. Zeer uitgezakte of verbrokkelde nesten niet meetellen (zijn oud; pas echter op in droogteperiodes wanneer niet altijd voldoende vochtige klei kan worden aangebracht), net zo min als nesten met strootjes of veren uit nestopening (bewoond door mussen). Tellingen voor juli doorgaans onvolledig i.v.m. vestigingen tot in juli. Let ook op achterkant van gebouwen!

Toegepaste telmethode: Met auto of fiets de omgeving verkennen naar vliegende huiszwaluwen en de locatie van de kolonie vaststellen. Daarna bij de bewoner informeren of men er bezwaar tegen heeft de nesten van dichtbij te mogen tellen. Van dichtbij zijn het aantal nesten dat bewoond is vrij gemakkelijk te tellen, dikwijls zitten de jongen zichtbaar aan de rand van het nest. De ouders komen regelmatig het nest bezoeken om de jongen te voeren. Indien er bezwaar is, wordt het tellen bemoeilijkt, maar ook op afstand is redelijk gemakkelijk de plek van aan- en afvliegen te bepalen, zodat een totaaltelling toch redelijk correct is. Privacy ligt wel een beetje lastig.

Waargenomen bezette nesten over de gehele gemeente Bergeijk (0-meting):

Plaats	Aantal locaties	Aantal nesten
Bergeijk	6	64
Westerhoven	1	5
Luyksgestel	7	49
Riethoven	2	8
Weebosch	2	3
Totaal	18	129

	Aantal locaties	Aantal nesten per locatie
	1	≥30
	2	16
	1	12
	2	9
	1	7
	1	6
	2	5
	1	3
	4	2
	3	1
Totaal	18	129

Opmerking: Soms was tellen een probleem. Op enkele locaties zijn de gegevens geschat naar het aantal rondvliegende vogels, het aan- en afvliegende vogels en/of aantal nesten welke op afstand zichtbaar waren en vers waren aangeheeld. Reden daarvoor is, dat de locatie niet goed bereikbaar was, door b.v. loslopende honden, of bewoners die niet thuis waren of niet open stonden voor vreemden op hun erf. De locatie betreden zonder dat de bewoners thuis waren is niet gedaan. Mogelijk is het aantal nesten over het geheel groter dan aangegeven! I.v.m. privacy worden de exacte locaties hierbij niet aangegeven.

Problemen en/of opmerkingen van de bewoners:

1. Veel overlast van de uitwerpselen tijdens het aan- en afvliegen. Op de grond onder de locatie, maar ook tegen de muren, net onder de nesten.
2. Enkele bewoners proberen de huiszwaluwen wel toe te laten door een plank onder de nesten te maken. Deze plank zou de uitwerpselen moeten opvangen. In de praktijk wordt de plank niet goed bevestigd en de huiszwaluw gaat ook onder deze plank zijn nest bouwen. De plank dient een vrije ruimte van 3 cm te hebben van de muur. Dit is dan bij de bewoners niet bekend.
3. Waardevermindering van de woning bij mogelijke verkoop ervan, of geheel niet meer kunnen verkopen.
4. Nesten worden regelmatig verwijderd, zodat de huiszwaluw niet genoeg gelegenheid krijgt om zijn jongen groot te brengen.
5. Enkele bewoners opperden om de onderzijde van het uitstekend dakdeel dicht te timmeren.
6. Een enkele bewoner wilde zelfs opnieuw gaan bouwen of verbouwen.

Mogelijke maatregelen:

- a. Een financiële tegemoetkoming voor de overlast en compensatie voor het jaarlijks schoonmaken van muren en de ondergrond.
- b. Bewoners beter informeren over hoe met de huiszwaluwen om te gaan i.v.m. de overlast en geluid, bv door documentatie aan te leveren.
- c. Planken met steunen aanleveren om overlast van de uitwerpselen op te vangen. Dit zou door gemeente Bergeijk kunnen worden gerealiseerd.
- d. Een huiszwaluwtil op afstand plaatsen, zodat de vogels gaan verhuizen (informatie bij SOVON of Vogelbescherming is hierbij op zijn plaats!)
- e. Voorstellen aan bewoners in de gemeente Bergeijk hoe de huiszwaluw te stimuleren.

Conclusie: De landelijke trend van de huiszwaluw is vrij positief met een toename van een kleine 5 procent per jaar. Echter als er in de korte toekomst in gemeente Bergeijk geen actie wordt ondernomen om de bestaande kolonies te blijven behouden, zullen die zeker gaan verdwijnen. Vast te stellen is dat de huidige huisbewoners de huiszwaluw niet erg graag zien komen i.v.m. overlast van uitwerpselen en geluid. Naar verwachting nemen zij daar dan ook in de komende jaren voor hen passende maatregelen voor.

Blijft de vraag hoe de huiszwaluw te stimuleren om in gemeente Bergeijk te blijven en hun aantallen te vergroten! De huiszwaluw staat niet voor niets op de Rode Lijst!!

Opgemaakt op 1-8-2019 door:

Hans van Nunen

Churchill-laan 34, 5571AB, Bergeijk

Tel: 0627443884, mail: j.nunen6@upcmail.nl